

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

Capvt IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1530.

Melancht.
hypocrita.

thon quidem ab hoc colloquio benigniorem in Sacramentarios affectum habuisse videtur; quem imprimis eo tempore prodidit, cum Lutherus ultimam de Cœna Domini Cōfessionem emisit, vt suo loco dicemus. Nec dubitant Sacramentarij, quin Melanchthon, cū prius ab an. 1536. ad Sacramentarios inclinaret, sub id tempus Caluino se totum adiunxerit; tametsi mentis secretum propter Lutheri tyrannidem, de qua postea conquestum aiunt, non fuerit ausus publicè profiteri. Itaque hypocritam faciunt Melanchthonem, qui contra genium, imò reluctante conscientia vixerit quidem inter Lutheranos, sed animo totus adhæserit Sacramentarijs, eamque rem perpetuò dissimularit.

CAPVT IX.

- I. *Examen super Melanchthone, Lutheranusne an Caluimianus in extremis fuerit.*
- II. *Lutheranorum Melanchthonem sibi vendicantium rationes numero nouem.*
- III. *Caluinistarum eundem suis partibus adiungentium rationes totidem.*
- IV. *Melanchthonis inexcusabilis fraus, inconstantia, & perpetua inter Lutheranos miseria.*

I.
Quaest. I.
An Melanchthon in extremis fuerit Cal.

CAETERVM, quia in hunc sermonem incidimus, breuiter hoc loco discutiamus quaestionem illā, quæ de Melanchthone inter Lutheranos & Caluinistas hoc tempore multū agitur, scilicet, An Lutheranus fuerit

facrit extremis annis, an verò Calvinianus? Nostra sanè parum interest, cuius factionis ille fuerit, quem Catholicum non fuisse scimus: Verùm, quia res hæc ad vitam & mores ipsius cumprimis pertinet, prætereunda non erat hæc controuersia: de qua statuet quod visum fuerit Lector. Et Lutherani quidem molliores Melanchthonem sibi totum vindicant, eumque contendunt ad mortem vsq; Lutheranum fuisse; licet animo nonnūquam fortè vacillarit. Id verò his rationibus suadere conantur; Principio, Quod Bucerus & Oecolampadius ab initio certaminis Eucharistici, ad annum vsque 1529. frequenter perententarint Melanchthonis animum, eumque ad Sacramentariam factionem magno studio conati sint pertrahere; verùm id aiūt frustra semper fuisse; cùm ille fraudes Sacramentariariorum, & insidiosas machinationes prudenter eluserit. Secundò, Quod in Colloquio Marpurgensi an. 1529. primum, deinde anno 1530. sequeute in Comitijs Augustanis Luthero contra Zvingliū, Oecolampadiū, Bucерum, Capitonē constāter adhæserit, nec se passus fuerit vllis rationib. induci, vt Zvinglianos vel haberet pro fratribus, vel ad subscribendam Protestantium Confessionē admitteret: Imò quod sub idē tēpus durantibus adhuc Comitijs, ad detegendā Buceri fraudulentiā articulos de Eucharistia scripserit, in quibus lōgè aliam esse suā & Lutheri, quam Buceri cæterorumq; sententiā demonstrauit.

f 4

Tertiò,

ANNO

1530.

Calvinianus,
an verò
Lutheranus?

II.

Lutheranorum pro
co sententia, & rationes.

I.

Marb. in expl. verb. Can. c. 1. fol. 24. 25. 26. Seln. in vlt. Conf. de Can. H. 1. a. b. & c.

2.

ANNO
1530.

3.

Tertiò, Quod eodem anno sententias de Eucharistia, è scriptis veterum Patrū selectas in lucē emiserit, atq; in istius libelli præfatione animum à Zvvinglianis alienum declararit: tū quod paulò post litteras scripserit ad quēdam Martinum Gorlitium, apud Brunsvicensis euangelij Lutherani ministrū, in quibus prouocarit ad libellum hunc ex Patribus collectum, seq; asseruerit mortē subituum potius, quam vt Christi Corpus cum Zvvinglianis vni tantum loco sentiat alligandum.

4.

Quartò, Quod postmodū an. 1536. cū VVittenbergæ de concordia inter Lutheranos & Sacramentarios ageretur, & Bucerus cū socijs abdicato errore in Lutheri sententiam concederent, quemadmodū Lutherani constanter asserunt, Melanchthon actionis illius capita punctim ad eum modum conceperit, vt scriptum illud non aliam quā Lutheri doctrinā de Eucharistia complecteretur. Quodque in eadem sententia permanserit, & anno sequēte 1537. ad Electorē scripserit, se quoad viueret, Zvvinglianorum sententiam nō probaturū, cū eos falsa docere ac scribere compertum

5.

habeat. Quintò, quod cum an. 1540. in itinere VVormatiā versus, graui morbo oppressus Vinariæ decūberet, iamq; velut in extremis constitutus cōderet testamētum, ad formulā concordiae VVittenbergensis à se cōtextam prouocarit; quā ex Lutheri sententia scriptā, vel ipsi Zvvingliani nō diffitentur: quodq; biēnio post, an. 1542. scilicet, ad cōcionatores quos-

quosdam, Vlmenses præsertim, inter reliqua ANNO
scripserit, hominem tentationibus exerci- 1530.

tum, qui pietatis affectū habeat, Zvvingli-
anorum doctrinam probare non posse; se ve-
rò metuere, ne Sacramentarij magnam ad-
huc securitatem, imò & paganismum ipsum
in Ecclesiam inducant, nisi suos confirmet
Deus. Sextò, quod Melanchthon in omni-

6.

bus colloquijs, quæ cum Catholicis ad diri-
mendas religionis cōtrouersias instituta fue-
runt, nomine Protestantium delectus sit ad
causam Lutheranorum agendam: Neque ve-
rò Catholicos, si Zvvinglianus fuerit, cum
eo congressuros fuisse, vel quod talis esset
dissimulatuus. Septimò, Quod Lutherus
magni semper fecerit Melanchthonem, &
cōiunctissimè cum eo vixerit ad mortem vs-
que; quodque vicissim ipse coluerit Luthe-
rum, & defunctum oratione funebri sit pro-
secutus, in qua patrem eum appellarit, cur-
rum Israelis & aurigam eius; quod in lucem
quoque emisit scripta Lutheri, eaque præ-
fationibus additis, insigniter commendarit.

7.

Octauò, Quod semper publicè protestatus
sit, eam se religionem profiteri, quæ tradita
per Lutherum in Ecclesijs Saxonis vigeat;
quibus adhærere se, nec vnquã ab eo doctri-
næ genere discessurū, expressis verbis asser-
uerit: Quodque ex ipsius libris, si modo non
contra mentem autoris torqueantur, nihil
præsidij habeant Sacramentariæ factionis
ministri; cū perpetuò Lectorem ad eius do-

8.

ANNO

1530.

9.

Strinē fundamēta manu ducant, quæ Lutheri scriptis contineantur. Nondò, quod extremis annis, non longè antè, quam è vitâ discessit, de Caluino questus sit inter suos, viris fide dignis præsentibus, eumque dixerit multa scribere, nec ipsum intelligere, quid velit: quod aliquando, cum Norinbergæ esset, ad quendam Michaelem Rotingium, in hæc verba proruperit: Calvinus tantum de Cœna Domini nouit, quantum armilla mea: Coget me tandem necessitas, vt edito scripto eum oppugnem.

III.

Caluinistarum sententia & rationes.

Iacob. And. con. 4. de Concord. b. 3. &c.

Habes, lector, plerasque Lutheranorum rationes, quibus Melanchthonem suæ sectæ vindicant: Audi nunc, quibus argumentis eum Calvinistæ Sacramētarijs addictum fuisse suadeant. Quanquam non Calvinistæ modò, sed & Lutherani rigidiores, Flaciani scilicet, & Pantachasiastæ, vel Vbiquitarij Melanchthonem è ciuitate Lutheranâ proscriptum ad Sacramentarios ablegent; quod vt faciant, his se dicunt rationibus permoueri. Primò, quod cum viuente Luthero

I.

VVigādus apud Schlus- selburg. Caluin. fol. 286. 287.

SS. Patrum dicta diuulgarit, vt cōtrà Zvvinglianos veram Christi præsentiam in Eucharistiâ veteris Ecclesiæ testimonio confirmaret, post obitum eiusdem Lutheri retractarit libellum istum; quasi testimonia, quæ collegerit, maximam partem adulterina sint, nec eorum autorum, quorum nomine citata fuerint. Secundo, Quod cum opera

2.

Idē VVigād. in Confess.

Lutheri VVittenbergæ procuderentur, in secun-

secundo Tomo librum contra Zvvinglianos ANNO
 scriptum, cuius titulus est; Quod Christi 1530.
 verba, Hoc est corpus meum; adhuc firmi-
 ter consistant; integro folio mutilarit, cam-
 que partem exemerit in qua Lutherus Me-
 lanchthonem defendit contra Buceri versu-
 tas calumnias, qui Zvvinglianis eum addi-
 ctum aliquando fuisse scripserat: Quan-
 tum iam postea locum istum redintegrare co-
 actus fuerit, & restituere, quæ sustulerat: Ea
 verò nequaquam inducturum fuisse Me-
 lanchthonem, nisi se criminis obiecti reum
 agnouisset. Tertiò, Quod in Commentarijs,
 in Caput vndecimum Epistolæ prioris ad
 Corinthios apertè satis eam Christi verbo-
 rum expositione probet, quæ metonymiam
 admittit, quasi vinum significet Christi san-
 guinem, vt fasces, Imperium Romanum; eo-
 dem modo innuens intelligi oportere Chri-
 sti verba: Hoc est corpus meum; quasi signi-
 ficent hoc, quod esse dicunt. Quartò, quod
 scriptis ad magnates litteris testatum fece-
 rit, se non Lutheri de Eucharistiâ, sed Zvvin-
 glij potius sententiam amplecti: Id compri-
 mis manifestum esse dicunt ex epistola qua-
 dâ ad Fridericû Palatinum Electorẽ, paucis
 mensibus ante obitû, scriptâ; in qua nõ modo
 Lutheri sententiâ de Eucharistiâ dânarit, ver-
 bis expressis, sed & causam dederit Electori,
 adeoq; consiliû suggesterit, vt pulsus Heidel-
 bergâ cõcionatoribus, qui Lutherû sequebã-
 tur, Sacramentarios surrogarit, p quos Calui-
 nismum

*Theolog.
Misenf. de
Cœna Dom.
17. argumen-
tis probat
Melancht.
fuisse Sacra-
mentarium.*

3.

4.

ANNO
1530.

- nissimum in academiam Heidelbergensem & Palatinum introductum fuisse constat.
5. Quintò, quod plures id genus epistolæ versentur in manibus hominum, in quibus Lutheri sententiam de Eucharistiâ fugillarit, reieceritq; velut Papisticam, per quam Sacramenti veneratio stabiliatur; confirmet verò Sacramentarium dogma, illisque præbeat occasionem, vt in erroribus obdurescant.
6. Sextò, quod anno 1544. cum postrema Lutheri confessio de Eucharistiâ sub prælo esset, datis ad Heluetios litteris ea scripserit Melanchthon, quæ Zvinglianis eum potius in hac causâ, quam Lutheranis addictum fuisse testentur; quemadmodum ex litteris ipsius manifestum sit, quas Bullingerus Tigurinus postmodum diuulgarit.
7. Septimò, Quod Calvinus contrà VVestphalum satis apertè scripserit, Melanchthonè in hac causâ sibi prorsus assentiri, nec à se minus, quam à suis ipsius visceribus auelli posse: quodque Melanchthon, cum Caluini liber hic in hominum manibus versaretur, per Georgium Anhaltinum monitus rogatusque, vt iniustam à Caluino maculam edito scripto quodam elueret, pertinaciter recusarit, imò se minatus sit ex istis regionibus aliò migraturum; quamquam illi facillimum fuerit, vno atque altero verbo aspersam Caluinismi maculam detergere.
8. Octauò, quod Ioannes Sturmius Argentinenfis multas Philippi litteras ad Sacramentarios Caluinum, Bullingerum, Harden-

denbergium, aliosque retulerit in lucem, & ANNO
 plures etiam id genus alias apud se repositas 1530.
 alleruari testetur, edendas suo tempore, si res
 ita ferat, quibus liquidò demonstrari possit,
 eandē prorsus Melanchthonis, quam Zvvin-
 glij & Caluini sententiam fuisse. Nonò, quod
 Professores Academiae V Vittenbergensis,
 Peucerus, Petzelius, Pierius, alijque nonnul-
 li Sacramentariae factionis homines, quos
 V Vittenberga velut serpentes in sinu soue-
 rit, à Melanchthone magnam partem fuerint
 educati; vt ex ipsius pectore scriptisque pu-
 blicis venenum illud hausisse videantur:
 quemadmodum & obiecto Melanchthonis
 nomine, velut glaucomâ quadam ad tempus
 sub Augustanae Confessionis vmbaculo la-
 titarint: licet tandem fraude detectâ, carce-
 ribus & exilio multati iustas perfidiae poenas
 dederint. His rationibus permoueri se di-
 cunt illi, Flaciani inquam, & Pantachusistae,
 vt Melanchthonem non Lutheranis sed Sa-
 cramentarijs annumerandum censeant; qui-
 bus hac quidem in re Calvinista lubentes as-
 sensum praebent, quâquam eos alioquin, ve-
 lut Ecclesiae pestes deterrimas odio plusquâ
 vatiniano prosequuntur.

9.

Ferat nunc sententiam in hac controuer-
 siâ, qui volet: Certè siue Lutheranis Melanch-
 thonem adiungendum iudices, siue Sacra-
 mentarijs, hoc aut illud pronuciari nequit,
 quin turpissimam ei non leuitatis tantum, &
 inconstantiae, sed & hypocrisis ac fraudulen-
 tia

IV.
 Melanch-
 thon incō-
 stantię atq;
 fraudis
 reus.

ANNO 1530. *tiæ maculam inuras. Nam si Sacramentariorū causam probat, cur id publicè dissimulauit? Si loco veritatis habuit istorum dogma, cur id apertè nō est professus? Cur contra dictamen conscientiae, contra genium inter eos mansit, quos errore fascinosos esse credebat? Si verò Lutheranus erat ex animo, cur clam prensauit Sacramentarios? cur receptaculum illis præbuit in Augustanâ Confessione, quos in Comitij ab ea secluserat? cur secreta cum ijs habuit consilia, quos acerrimos Lutheranorum hostes esse non ignorabat? Quicquid dicas, leuitatis & hypocritis infamiam à Melanchthonis no-*

Ratio, quâ Sacramentarij Melanchth. excusant. mine nunquam remouebis. Excusant illum Sacramentarij per Lutheri tyrannidem, quâ deterritum aiunt, ne quod animo gerebat agnitæ veritatis secretum, vt loquuntur isti, in apertum proferret. At tyrannis ista, si quæ fuit, Luthero sublato finem habuit:

Refutatur. Cur igitur postea, quam ab hac seruitute liberatus fuit, ad castra Sacramentariorum non transijt? Imprimis cum post bellum germanicum à domesticis ad inconstantiam & mutabilitatem multum exagitaretur. Verùm ille perpetuò restitauit, eodemque se modo habuit, post obitum Lutheri, quantum ad professionem publicam attinet, vt pridem. Vnde sunt, qui neutris eum in solidum adhæsisse putent, sed velut nutandum inter vtrosque fluctuasse; quorum ego sententiam facilè probarim. Licet enim

Melanchthon inter vtrosque fluctuat.

Melanch-

Melanchthon Sacramentariorum doctrinam de Cœna Domini fuit amplexus; quod ipsius ad Fridericum Palatinum litterarum silentium ad Caluini prouocationem certum faciunt, & indubitatum; alia tamen quædam ipsorum dogmata, puta de libero arbitrio, de prædestinatione, de causâ vel autore peccati, de fatali necessitate, quæ Sacramentarij ex primis illius scriptis hauserant, penitus improbauit: Quæ causâ fuisse dicitur, ne se totum Sacramentarijs manciparet. Vicissim oderat infestè Lutheranos illos, qui se solos verum habere Lutheranismi nucleum, & germanum Lutheri spiritum, plenis faucibus hausisse gloriabantur, Flacianos dico, quos non destitit, quamdiu vixit, acerbè scriptis publicis insectari. Reliquis verò Synergistis, Adiaphoristis, Maioristis, adiunxit se quidem professione publicâ, cum inter eos viueret; At quia Lutheri dogma retinebant de Eucharistia, nec illis animo potuit in solidum adhærere. Ita factum est, vt miseram omninò vitam viueret, quam in luctâ conscientie traduxit, mœrore animi & perpetuâ sollicitudine propemodum contabescens. Vnde post obitum ipsius nata fuit hæc controuersia, de quâ Lutheranus quidam Melanchthonis, vt præceptoris, amantissimus, cum eum velut Ecclesiæ Lutheranæ ciuem vindicari posse desperaret, hanc sententiam pronunciauit: Aut habemus, inquit, Philippum
Luthe-

Melanchthon perpetuo in vita misera
Seln. in rep. conf. de Cœnâ contra Petzelium, C. 3. b.

ANNO
1530.
Luthera-
norum de
Melanch-
thonis fide
anceps o-
pinio.
V Wolff. in
hist. Confess.
fol. 125.

Lutheranum, aut prorsus non habemus: Quæ sicut ipse Melanchthon ceu dubius inter utrosque palpauit; ita & utrorum verè fuerit, in dubio relinquit: Nisi quod eum, si Lutheri doctrinam abiecerit de Eucharistiâ, dignum iudicet, qui prorsus à Lutheranis explodatur. Neque verò Lutherani Melanchthonem Zvinglianizantem è Synagogâ suâ modo, verum etiam è cælo, quantum in ipsis quidem fuit, excluderunt, dum causas esse scribunt, ut non minus, imò magis etiam de Melanchthonis, quam de Salomonis salute dubitetur. Quâ in re proculdubio Lutheri iudicium secuti sunt, qui Zvinglianos velut hostes Christi, & infidelibus nequiores diabolo tradendos censuit, & in terrorem aliorum æternis cruciatibus adiudicandos. Verùm hæc hæc hactenus, & prolixius quidem, quâ initio propositum habuimus: Nunc missis ijs ad historiam Melanchthonis iuxta seriem annorum breuiter pertexendam, uti nobis ab initio constitutum fuit, reuertamur.

CAPVT X.

- I. Landgravius Lutheranos cum Sacramentarijs rursus coniungere studet. Monasterij Sacramentarij & Anabapt. nidificant. cum obitu Electoris Sax. & aduentu Legati Pontificij in Germ.
- II. Conuentus Smalcaldia. confessio Melanchth. de iurisdic. Episc. restitutio Vlrici VVittenbergici Melanchthonis Tubingã euocati.
- III. Regis